

Upravništvo: Ljubljana, Pucinijska ulica 5.
Telefon št. 31-22 31-23 31-24

Iskrajni oddelki: Ljubljana, Pucinijska ulica 5 - telefon št. 31-23, 31-26
Podružnica Nove mesto: Ljubljanska cesta 42
Iskrajno zastopstvo za oblake in Italijo in
inozemstvo: UPI S. A. MILANO

Razna: za Ljubljansko pokrajino pri pokrajinskih
čkovnih zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije Servizio Conti Cort Post No 11-3118

JUTRNO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina: za mesec 16.-, za tri mesece 45.-, za polnoletje 100.-
in inozemstvo vključno s poštnimi stroški
vključno Lu 36.50

Uredništvo:
Ljubljana, Pucinijska ulica št. 5, telefon
št. 31-22, 31-23, 31-24

Rokopisi se ne vračajo

Nordfront im schweren Abwehrkampf

Am Ilensee und zwischen Pripjet und Beresina Sowjetangriffe gescheitert — Neue Sowjetlandversuche bei Kertsch abgewiesen
Erfolgreiche Luftangriffe auf die Landungssilote bei Nettuno

Aus dem Führerhauptquartier, 24. Jan. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Bei Kertsch trafen die Sowjets erneut zu stärkeren Angriffen an und versuchten gleichzeitig neue Kräfte zu landen. Sie wurden unter hohen blutigen Verlusten abgewiesen. In einer Einbruchsstelle sind noch heftige Kämpfe im Gange.

Zwischen Pripjet und Beresina scheiterten auch gestern alle Durchbruchversuche der Bolschewisten. In den schweren Abwehrkämpfen der letzten Tage haben sich hier unter Führung des Oberstleutnants Klasing das Grenadierregiment 446 mit den unterstellten Sicherungsbataillonen 738 und 793 und das II. Bataillon des Grenadierregiments 464 unter Führung des Hauptmanns Emmerling besonders bewährt.

Nördlich des Ilensees wiederholte, von Panzern unterstützte Angriffe der Sowjets in unserem Abwehrbereich zusammen.

Nördlich des Ilensees und südwestlich Leningrad stehen unsere Truppen weiter im schweren Abwehrkampf. Sie schlugen die mit überlegenen Kräften vorgetragenen, den ganzen Tag über andauernden starken feindlichen Angriffe ab oder fügten sie auf. Dabei wurden allein südwestlich Leningrad 57 sowjetische Panzer vernichtet. In einigen Abschnitten wird mit

eingebrochenen feindlichen Kampfgruppen erbittert gekämpft.

Südöstlich Leningrad räumten unsere Truppen, vom Feind umgeben und bezogen neue vorbereitete Stellungen.

An der süditalienischen Front scheiterten wiederholte starke auf breiter Front vorgetragene Angriffe des Feindes nach schweren Kämpfen.

Im Landekopf von Nettuno haben sich noch keine grösseren Kampfhandlungen entwickelt. Feindliche Aufklärungskräfte wurden zurückgeworfen.

Deutsche Kampf-, Torpedo- und Jagdflugzeuge griffen die Kriegsschiffe der feindlichen Landungsflotte an. Ein Zerstörer wurde mit Sicherheit, ein weiterer wahrscheinlich versenkt. Ein Kreuzer, ein anderes kleines Kriegsfahrzeug und ein Landungsboot von 2500 BRT wurden getroffen. Über dem italienischen Raum wurden durch Flakartillerie und Jäger acht feindliche Flugzeuge abgeschossen.

In der vergangenen Nacht warfen einzelne britische Flugzeuge Bomben in Westdeutschland. Über den besetzten Westgebieten wurden drei feindliche Flugzeuge vernichtet.

Leutnant zur See d. R. Pollmann, Kommandant eines Unterseebootjägers, vernichtete im Mittelmeer sein zehntes feindliches Unterseeboot.

Severno bojišče v težkem obrambnem boju

Izjalovljeni sovjetski napadi med Pripjetom in Beresino
Navi sovjetski izkrcevalni poizkusi pri Kerču zavrnjeni
Uspešni letalski napadi na izkrcevalno brodovje pri Nettunu

Führerjev glavni stan, 24. Jan. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja:

Pri Kerču so sovjetske čete pričele ponovno močnejše napade in so istočasno poizkušali izkrcati nove čete. Bili so odbiti z velikimi krvavimi izgubami. V nekem vdoru se še vrše silovit boji.

Med Pripjetom in Beresino so se tudi večer izjalovili vsi boljševiški poizkusi proboja. V težkih obrambnih bojih zadnjih dni sta se tu posebno odlikovala 446. grenadirski polk pod poveljstvom podpolkovnika Klasinga s podrejenima zaščitnima bataljonoma 738. in 793. ter drugi bataljon 464. grenadirskega polka pod poveljstvom stolnika Emmerlinga.

Severno od Nevelja so se zrušili v našem obrambnem ognju ponovni z oklopniki podprti sovjetski napadi.

Severno od Ilmenskega jezera in južno-zapadno od Leningrada so naše čete še nadalje v težkih obrambnih bojih. Odbile ali prestregle so z nadmočnimi silami izvedene ves dan trajajoče močne sovražne napade. Pri tem je bilo samo južno-zapadno od Leningrada uničenih 57 sovjetskih oklopnikov. V nekaterih odsekih so se zaigrani boji z vrhlini sovražnimi bojnimi skupinami.

Južnovzhodno od Leningrada so naše čete brez vsakršne sovražnikove močnejše izpraznilne izpostavljen frontni lok in so se umaknile na nove, že v naprej pripravljene postojanke.

Na južnoitalijanskem bojišču so se v težkih bojih izjalovili ponovni, močni in na široki fronti izvedeni sovražnikovi napadi.

Na mostišču pri Nettunu se niso razvili še nikoli večji boji. Sovražne izvidniške sile so bile vržene nazaj.

Nemška bojna, torpedna in lovka letala so napadla vojne ladje sovražnega izkrcevalnega brodovja. En rušilec je bil sigurno, nek drugi pa verjetno potopljen. Zadeji so bili 1 križarka, 1 manjša vojna ladja in 1 izkrcevalni čoln z 2.500 tonami. Protiletalsko topništvo in lovcu so nad Italijo sestrelili 8 sovražnih letal.

V pretekli noči so vrlega posamezna britanska letala bombe na zapadno Nemčijo. Nad zasedenimi zapadnimi področji so bila uničena tri sovražna letala.

Rezervni poročnik vojne ladje Pollmann, poveljnik nekega podmorniškega lova, je na Sredozemskem morju uničil že deseto sovražno podmornico.

Velika zimska bitka na vzhodu

Berlin, 24. Jan. DNB. Zagrizenost, s katero nametavajo boljševiki nadaljevati na severu vzhodnega bojišča, predvsem na področjih severno od Ilmenskega jezera ter južno in južno-zapadno od Leningrada, veliko zimske bitke, v katero mečejo nove osvežene divizije in vedno več težkega orožja, topništva in tankov, je razvidna iz dejstva, da napada na sovjetski strani najmanj 40 sovjetskih divizij in okrog 20 oklopnih oddelkov. S to množstveno uporabo ljudi in materiala hočejo boljševiki z naprom vseh sil prodreti preko novgorodskih ruševin in ozkega prehoda v Kronštadtskem zalivu ter na ta način zrušiti nemško severno bojišče. V neprestanih, od 15. januarja dan in noč trajajočih bojih, topniških dvobojih in tankovskih bitkah so nemške čete doslej preprečile vse poizkuse za dosego operativnega proboja nemških črt. Na področju pri Novgorodu so sicer preprečile sovjetskim četam, ki so pritiskale, z nadmočnejšimi silami in z množstveno podporo topništva in oklopnikov, močvito ozemlje zapadno od mesta, vendar so nekoliko dalje proti zapadu prestregle trdovratno pritiskajoče sovjetske udarne kline ter so jih odbile z najtežjimi krvavimi izgubami za sovražnika.

Dne 22. januarja so boljševiki z deloma sveže privedenimi oddelki še nadalje ojačili svoj pritisk proti novim nemškim postojankam, vendar niso imeli nikakega uspeha. Tudi med Volhovom in Ladokim jezerom so bili sovjetski napadi v zadnjih 24 urah krvavo odbiti. Nekaj začasno izgubljenih krajev je bilo ponovno osvojenih, neki sovjetski vdor je bil zajezjen in očiščen. Sestreljenih je bilo 16 sovjetskih oklopnikov.

Južno-zapadno od Leningrada so se enako z nezmanjano silovitostjo nadaljevali težki boji. Čeprav je sovražnik uspel, da je ponekod pridobil nekaj ozemlja, so nemške čete preprečile vse poizkuse probitja fronte. V enem samem odseku so uničile 20 sovjetskih oklopnih voz. Baterije težkega in najtežjega topništva, ki so brez odmora obstreljevale sovjetska zbirališča čet in tankov, so uspešno podprla nemške garnadrije. S tem so odločno pripomogle, da so se dosedajni poizkusi sovjetskih čet, da bi ostale v zanesnem napadu, vedno znova izjalovili z najtežjimi izgubami.

1203 sovjetski oklopniki uničeni pri Vitebsku
Berlin, 23. Jan. R. Od 13. decembra trajajoči poizkusi prodora pri Vitebsku so stali sovražnika doslej 1203 oklopnike. Od teh jih je bilo od 16. do 18. januarja zgolj v odseku ene pehotne divizije južnovzhodno od Vitebska uničenih 77. Od 23. decembra so sestrelile edinec te divizije, ki so v budem boju vedno znova zavrnile težke sovražnikove napade, 170 oklopnikov.

Uspešni letalski napad na London
Berlin, 23. Jan. R. Močni oddelki nemškega letalstva so napadli v noči na soboto v več valovih London. Napad prvega vala je bil v petek ob jasnem nebu kmalu po 21. Nemški letalci so lahko dobro našli središče Londona in lok Temze in je večina bomb padla na dololočene cilje. Že med temi bombami so posadke nemških bojnih letal utegnile opazovati številne velike požare.

Po polnoči so nadaljnji močni oddelki nemškega letalstva nadaljevali napade na London. Z bombami težkega kalibra in številnimi zažigalnimi bombami so še ojačili učinek prvih napadov. Navzile očaden sovražni kov, obrambi z nočnimi lovcu, močnim protiletalskim topništvom in žarometi niso mogli odvrti nemških letalcev od njihovih ciljev.

Neki nemški poveljnik oddelka je med napadom preletel London prav nizko in potrdil načrtno izvedbo in uspeh napadov.

Terorističen napad na papeževo poletno bivališče
Rim, 23. Jan. R. Anglosaški bombniki so v nedeljo napadli z zažigalnimi in rušilnimi bombami znova številne manjše kraje v srednji Italiji. Večje število bomb so odrgli sovražnikov teroristični letalci na znano poletno papeževo bivališče v bližini Rima Castel Gandolfo. Mesto je utrpelo hudo škodo.

Berlin, 24. Jan. R. Od Anglosašev razširjena vest, da je nemški poslanik pri Vatikanu obiskal papeža ter mu priporočil prestop v Liechtenstein, smatrajo pristojni nemški krogi kot popolnoma iznišeno.

Pomanjkanje živil v južni Italiji
Rim, 24. Jan. R. Silska proizvodnja v južnoitalijanskih pokrajinah se je v zadnjem času tako povečala, da je morala Badoglijeva radijska postaja v Bariju v nedeljo nujno prositi za pošiljatev in jpotrebnejših živil. Obenem je postaja ugotovila, da Anglosaševci potrebujejo vse svoje ladjeve za ogromne napore svojih izkrcevalnih operacij, vendar pa je izrazila upanje, da bodo zavezniki lahko dobili vsaj najpotrebnejše ladje, ki bodo s tako zelo potrebnim žitom omilile stisko v zasedenih južnoitalijanskih pokrajinah.

Posledice epidemije legarja v Neaplju
Rim, 23. Jan. R. Kakor javlja Badoglijeva radio, so morali v Neaplju zaradi že nekaj tednov trajajoče epidemije legarja ustaviti sleherni poštni in železniški promet.

Naraščanje bede v severni Afriki

Algeiras, 22. Jan. R. Člani posadke nekega nevtalnega parnika so po svojem povratku iz Casablanca in Saffija izpovedali prav zanimive stvari o položaju v deželah severne Afrike, zasedenih po Anglo-Američanih. Povsod vedno bolj narašča pomanjkanje živil in za življenje potrebnih predmetov. Proizvodnja živil se od daleč ni zadostna, kar je dovelo do splošnega nezadovoljstva, ki se izraža v številnih spopadih z zasedenimi oblastmi.

Čeprav je bilo posadkam nevtalnih ladij strogo prepovedano izkrcanje, so vendar imeli pri vsaki vožnji dovolj prilike govoriti s francoskimi uradniki in pristalskimi delavci, ki so prihajali na krov, da sprostijo svojo jezo nad angloameriško zasedbo. Zdravil sploh več ni. Isto velja tudi za obleke. Vedno se posebno v Maroku lahko sliši lakonična ugotovitev: Američani nas hočejo prisiliti, da sploh ne bomo imeli več kaj obleci, in bomo prosili za uniforme, da nas potem lahko pošljejo na italijansko bojišče. Maroški frank je bil rapidno razvednoten. Deset frankov ima kupno moč deset prenikov, vendar je to zgolj nominalno, ker so trgovine brez izjeme vse brez blaga.

Stočasno je priobčil v nedeljo sovjetski tisk »Afton Tidningen«, bosta Anglija in Amerika prisilili Poljsko, da sprejme sovjetske zahteve Ves sovjetski tisk je priobčil v nedeljo poročilo iz New Yorka, ki pravi med drugim, da se lahko pričakuje, da bosta vladl Zedinjenih držav in Anglije smatrali kot sprejemljiv sovjetski predlog o ureditvi spornih zadev s Poljsko za primer sovjetske zmage. Poljska vlada je bila o tem že pred delj časa obveščena, obenem pa ji je bilo namignjeno, da ne more pričakovati nobenih ugodnejših predlogov.

Istočasno je priobčil v nedeljo sovjetski tisk »Afton Tidningen«, bosta Anglija in Amerika prisilili Poljsko, da sprejme sovjetske zahteve Ves sovjetski tisk je priobčil v nedeljo poročilo iz New Yorka, ki pravi med drugim, da se lahko pričakuje, da bosta vladl Zedinjenih držav in Anglije smatrali kot sprejemljiv sovjetski predlog o ureditvi spornih zadev s Poljsko za primer sovjetske zmage. Poljska vlada je bila o tem že pred delj časa obveščena, obenem pa ji je bilo namignjeno, da ne more pričakovati nobenih ugodnejših predlogov.

Istočasno je priobčil v nedeljo sovjetski tisk »Afton Tidningen«, bosta Anglija in Amerika prisilili Poljsko, da sprejme sovjetske zahteve Ves sovjetski tisk je priobčil v nedeljo poročilo iz New Yorka, ki pravi med drugim, da se lahko pričakuje, da bosta vladl Zedinjenih držav in Anglije smatrali kot sprejemljiv sovjetski predlog o ureditvi spornih zadev s Poljsko za primer sovjetske zmage. Poljska vlada je bila o tem že pred delj časa obveščena, obenem pa ji je bilo namignjeno, da ne more pričakovati nobenih ugodnejših predlogov.

Ljubna 24 Jan R V vodilnem portugalskem političnem obzorju »Accao« piše znani publicist Oucioroz k poljsko-sovjetskemu sporu.

Nemška odprna moč narašča

Stockholm, 24. Jan. R. »Nemška odprna moč narašča, namesto da bi se slabšala«, morajo a presečenem ugotovljati v Londonu in Washingtonu ter s tem vsak dan pokopavati nove iluzije. To mnenje se vedno bolj jasno pojavlja v poročilih angloameriškega tiska in radija. Nezmojljive so tako nemška domovinska fronta kakor fronti v Italiji in na vzhodu. Vojni dopisnik »Chicago Suna« izjavlja na primer v svojem zadnjem poročilu z italijanskega bojišča: »Podpolkovnik Andy Price iz Fort Wortha v Texasu, ki sem ga srečal v neki na pol razdrti vasi sredi sovražnega topniškega ognja, mi je ves presečenec dejal: »Ti Nemci se prav nič ne pripravljajo, da bi postali bolj mehki. Kjer koli se umaknejo, moramo vsako ped zemlje, ki jo osvojimo, drago plačati, in povsod, kjer se umikajo, izvedejo to na pove-lje in v najlepšem redu.«

Popolnoma podobno se je izrazil londonski zastopnik ameriške National Broadcasting Corporation Elmer Petersen v radijskem poročilu, ki ga je imel v soboto. Bavi se je z zadnjimi terorističnimi napadi britanskega letalstva in je opozoril, da vprašujejo mnogi ljudje v Angliji in Ameriki, kako dolgo bo nemški narod še lahko vzdržal take napade. »Toda mi se ne smemo variti«, je dejal Petersen. »Po zanesljivih poročilih iz nevtalnih virov navdaja vs Nemec trdno zaupanje v bodočnost. Prepričani so, da bo kmalu uspejo obvladati vprašanje letalske obrambe. Z vsem svojim znanjem in z svo svojo organizacijsko sposobnostjo streme za tem ciljem. Kolikor lahko presojava ta poročila iz nevtalnih virov, ne gre le za domneve ali govorice, temveč je treba te vesti o moči nemške odprnosti sprejeti zelo resno, če nečemo postati žrtev novih samoljubnih utvar.«

Rumunski narodni praznik

Bukarešta, 24. Jan. R. Danes pred 85. leti, 24. januarja 1859, je izvedlo rumunsko ljudstvo, ki je istočasno izvolilo v obch tedanjih kneževinah Moldaviji in Munteniji, tedaj Vlaški, kneza Aleksandra Cuza za skupnega vladarja, s pomočjo personalne unije zruženje obeh kneževina ter je na ta način postavil temelje za moderno Rumunijo. Ob tem velikem rumunskem narodnem prazniku, ki ga letos ves narod proslavlja z delomi, ima prestolnica in tudi ostala dežela slavnosten izgled. Rumunski tisk se v številnih sestavih spominja zgodovinskega dejanja ter je poln zaupanja v srečen konec te vojne, ki bo obrnila pred uničenjem delo, pričeto pred 85. leti. Tako pravi »Timpul«, da je treba rešiti delo 1. 1859 pred nevarnostjo, ki jo predstavlja za narodni obstoj anacionalni vzhod. »Viatze« piše: »Naša armada postavlja s končani bojnostov ob boku nepremagljivih nemških tovarštev temelje zmage, ki bo s totalnim uničenjem boljševizma, tega nagrozovitejšega sovražnika Evrope, prinesla vsemu kontinentu končni mir.«

Vse te izjave so podali pomorščaki, ki so politično popolnoma nezainteresirani.

Zeneva, 22. Jan. R. Po angleški krivdi nastaja novo gladovno ozemlje. Kakor poroča »Times«, se mora večina proračuna za Nemško Vzhodno Afriko (Tanganjika) uporabiti za borbo proti pomanjkanju živil, ki postaja vedno bolj grozeče. Pod nemško upravo se je razvila Nemška Vzhodna Afrika v eno najpobednejših dežel na svetu, kjer pa vlada angleška vrhinja plast, kmalu za vlada tudi lakota.

De Gaullova pogajanja z boljševiki

Zeneva, 24. Jan. R. Po nekem poročilu »Daily Sketcha« se sovjetski zastopnik pogaja v Alžiru z De Gaullo. Ta pogajanja naj bi dovela do popolnega priznanja alžirskih odborov po boljševiki kot francoske vlade. De Gaulle naj bi torej prevzel isto vlogo, ki jo je Moskva namenila tolovajstvu poglavarju Titu na Balkanu.

Algeiras, 24. Jan. R. Alžirski odbor je doslej ponovno sprejel v službo 1636 upravnih uradnikov v severni Afriki, ki jih je vichyska vlada zaradi njih židovskega porekla odpustila.

Razbite poljske utvare

ru, da smatrajo v Moskvi primer Poljske že rešen.

Zagreb, 24. Jan. R. K najnovejšemu izdajstvu Anglije v pogledu Poljske piše »Hrvatski narod«: »Anglija, ki se je dolga leta široko ustila kot zaščitnica evropskih malih držav, je ponovno zagrešila izdajstvo, ki pa vendar, čeprav ni prvo, ne bo poslednje v angleški zgodovini. Angležem ni nič sveto, razen njihovih lastnih interesov.«

Zalostna usoda v Sibirijo osvedenih Poljakov

Zeneva, 21. Jan. R. »Manchester Guardian« prinaša nove podatke o usodi Poljakov in Baltov ki so bili prisilno odpeljani v Sovjetsko zvezo. Sedaj pše članica ameriškega Rdečega križa, Eleanor Ritchie Nalle, ki se je osebnorazgovarjala z ljudmi pobeglih iz »daljnih, osamljenih okrajev v Sovjetski Rusiji«, Američanka pravi, da trpljenje okrog 600.000 Poljakov in 150.000 odvlečenih Baltov nikakor ni kaka propaganda, temveč »gola resnica«. V Teheranu sicer obstajajo tehnične organizacije, s pomočjo katerih je mogoče tem preganjenim poslati pakete in oblačila, toda v Sovjetski zvezi danes ne obstoja več nikako mednarodna organizacija, ki bi te stvari v resnici lahko razdelila potrebnim.

Naročite se na romane

»DOBRE KNJIGE«!

K volitvam ameriškega predsednika

Zeneva, 22. Jan. R. V Zedinjenih državah narašča prepričanje, da bo guverner Dewey osporaval Willkieju republikansko kandidaturo v volilni borbi proti Rooseveltu. Zanimanje za Deweya je z vsakim dnem večje. »Daily Mail« objavlja njegovo biografijo, ki je naslednja: »Dewey se je rodil pred 41 leti v Owosu v državi Michigan. Kot otrok je prodajal liste, da si je zaslužil žepnino. L. 1923 je obiskoval univerzo v Michiganu, nato univerzo Columbia v New Yorku. Odsel je nato v Evropo ter se vpisal po povratku v Ameriko za advokata v New Yorku. V starosti 29 let si je zaslužil že 10.000 dolarjev na leto. Istočasno si je pridobil tak glas, da je bil kot državni odvjetnik za južni newyorški okraj poklican v zvezno vlado. Kot tak je postal zaradi uspešnih obdobja številnih newyorških črnih trgovcev in politikov znan v vsem New Yorku. L. 1933 se je umaknil v svojo zasebno advokatsko prakso, toda l. 1935 je sledil novemu klicu zvezne vlade, naj napravi newyorške gangsterje in prostitutke organizacije neškodljive. L. 1937 je bil Dewey imenovan za zveznega državnega odvjetnika za ves New York. Zaradi njegove popularnosti so ga republikanci naprosili naj nastopi pri volitvah generalnega guvernerja države New York, toda z nezadovoljnim manjšino je izgubil volilni boj proti guvernerju Lehmanu, ki ga je z vsemi silami podpiral Roosevelt. L. 1942 pa je z veliko večino premagal demokratskega guvernerskega kandidata Benneta. Od l. 1943 je

vodja države New York, najvažnejše države Severnoameriške zveze. Dewey je trdil, da bo služil štiri določena leta kot guverner, toda splošno mislijo, da se bo odzval pozivu stranke, če bi bil Willkie dokončno izločen. Dewey je poročen in ima dva sinova. Zunanje politično je nepopoln list in je veljal svoj čas za izolacionista. Tem bolj je zato presenetil njegov nedavni nastop na republikanskem sestanku v Manckini za stalno vojaško zvezo z angleškim imperijem.

Madrid, 22. Jan. R. Izjava ameriškega vojnega ministra Stimsona, da bo general Mac Arthur navzile dosegel 64. leta ostal še nadalje na pacifiškem bojišču, se v političnih ameriških krogih razlaga tako, da hoče ameriška vlada onemogočiti s tem gotove špekulacije s Mac Arthurjevo predsedniško kandidaturo, ker je Mac Arthur republikanec. Isti krogi naglašajo, da Stimsonova izjava ne bi mogla ničesar izpremeniti, če bi Mac Arthur s svoje strani drugače odločil ter prošil za odpuš.

Roosevelt bo zpet kandidiral

Stockholm, 24. Jan. R. Predsedstvo ameriške demokratske stranke je po vesti newyorškega dopisnika »Svenska Dagbladet« pozvalo Roosevelta, naj se četrtič kandidira za predsednika. V tozadevnem sklepu so bile pohvaljene odlične Rooseveltove sposobnosti ter so ga pozvali, »naj koraka kot veliki svetovni predsednik še naprej po svoji poti«.

Kako je Roosevelt kupil Willkieja

Zeneva, 23. Jan. R. O svojevrstni vlogi Willkieja v ameriški politiki javljajo iz Zedinjenih držav mučna razkritja. Willkie je bil l. 1940 Rooseveltov republikanski protikandidat, po svojem neuspehu pa je menjal svoj položaj, kar je zastran znanih ameriških metod takoj zbudilo sum, da ga je Roosevelt kupil. Ta sum je bil sedaj potrjen.

Preiskava o nekem značilnem dogodku pri predsedniških volitvah l. 1940, se bliža h koncu, javlja ameriški dopisnik »Daily Expressa«. Nelson Sparks, ki je l. 1940, pri volilni kampanji pomagal Willkieju in se potem, ko je Willkie po svojem porazu začel posnemati Rooseveltovo vojno hujškastvo, ogorčen odvrnil od njega, je v svoji knjigi razkril, da je Rooseveltov najvišji oseben sluga Harry Hopkins že dolgo pred republikanskim konventom l. 1940, pisal nekemu politiku, da bo republikanski konvent postavil Willkieja za kandidata proti Rooseveltu. Ker tedaj republikanci sami še niso vedeli, da bo Willkie postal njih kandidat, je to dokaz, da je Roosevelt z gotovimi krogi republikanske stranke sklenil tajno pogodbo. Hopkins je to pismo čez faksimile bil priobčeno v tej Sparksovi knjigi, omilil za protivoč, toda sedaj je neki senatni odbor ugotovil, da je zares

neko slično pismo poslal naprej George Brigg, ki je bil še pred par dnevi zaupni sodelavec notranjega ministra Ickesa, ki je prav tako najbližji Rooseveltov prijatelj. Sedaj je Ickes nenadoma odpustil Brigg, vendar pa ni objavil, zakaj.

Zeneva, 24. Jan. R. Bivši Rooseveltov namestnik zunanji, ministra Sumner Welles piše sedaj članke za londonski »Daily Herald«. Dne 19. januarja je objavil znano zahtevno dolarskih imperijalistov po oporiščih v Evropi in vsem svetu. S teh oporišč hočejo Zedinjene ameriške države potlej »s kopenega, morja in zraka vladati in uveljavljati svojo avtoriteto«.

Zeneva, 23. Jan. R. »Splošna podražitev življenja«, javlja ameriški dopisnik »Daily Maila«, je sedaj prislila tudi poklicne zločince, da so zvišali svoje cene. V Chicagu velja sedaj naročen umor namesto dosedanjih 200 že 300 dolarjev.

Tej vesti iz Rooseveltovega gangsterskega raja, ki je za naše pojme skoraj nemumljiva, se ni treba čuditi. V državi, katere poglavar je gangster prvega reda, spada umor skoraj k dobremu vedenju. Tudi to poročilo daje vsaj malo pojma o miselnosti terorističnih letalcev, ki brez sile ne vesti na svojih poletih morijo žene in otroke.

Stanovanjska beda v Zedinjenih državah

Zeneva, 21. Jan. R. Stanovanjska stiska je v Združenih državah mnogo hujša kakor v Angliji, pravi po vesti »Daily Telegrapha« poročilo angleške delegacije, ki je pravkar proučevala stanovanjska in gradbena vprašanja v Zedinjenih državah. V nasprotju z nazorom, razširjenim v inozemstvu, da živijo v Zedinjenih državah zdravo in udobno, je res, da živalari danes nad 750.000 Američanov v stanovanjih, ki jih je treba uračno označiti kot stanovanja, ki so pod običajnim življenjskim standardom, toda stanovanjska kriza je v Ameriki tako velika, da je morala vlada kljub vsem pomislekom naročiti in izvoziti prebivalstvu nadaljnjih 35.000 stanovanjskih voz. V skoro 300 ameriških mestih vlada kritično pomanjkanje bivališč. Mnogo postelj je zasedenih kar od treh oseb, ki delajo v treh posadnih. Pomanjkanje avtomobilov in obraba pnevmatik silita mnoge delavce, da se selijo v bližino tovarn, kjer grade s daljstanovske kasarne in cela štrleka mesta brez vsakršnih sanitarnih naprav. Kljub temu pa je še mnogo ljudi brez strehe in vsled tega mnogo praznih mest

v delavnicah, ker so se ljudje odpeljali domov ali pa poiskali kraj, kjer so lahko dobili tudi prenočišče. Pomanjkanje kovin in lesa preprečuje povečanje gradbene delavnosti. Stanovanjska stiska kaže tudi druge neprimetne posledice, na katere v Angliji sploh ne mislijo. Neki pododbor poslanske zbornice je označil prenatrpano zvezno prestolnico Washington kot jamo pregreh in žarišče epidemij. Statistika iz l. 1940 je pokazala, da potrebuje skoraj polovica 37 milijonov ameriških stanovanjskih hiš večjih popravil, la bodo sploh še uporabna za bivanje. Slika krasne majhne endružinske hišice v Zedinjenih državah, ki so jo stalno slikali v tako cvetočih barvah, je popolnoma napačna. Mnoga med vojno zgrajena naselja bi v drugih deželah kot nezadostna sploh prepovedali.

Stavka v Fordovih tvornicah

Stockholm, 21. Jan. R. United Press« javlja iz Detroita, da je pričelo stavkati 700 kemkov in kovinarjev Fordovih tovarn. Stavka je izbruhnila, ker Fordova družba ni hotela skleniti pogodb z večjim številom delavcev v laboratorijih.

Znanost, umetnost in komunizem

Če se ozremo po vrstah tistih, ki so pri nas Slovencih uvedli komunistično kugo, moramo s presenečenjem ugotoviti, da to niso niti delavci niti proletarij, kakor bi pričakovali po slepih paroli »proletarske diktature«, ampak skoraj izključno sami gospodje iz meščanske družbe, ki niti enkrat samkrat v svojem življenju niso okusili ročnega dela v tovarni, delavnici ali na polju. Večino v tej družbi pa tvorijo ljudje iz t. zv. znanstvenih in umetniških krogov, ki so ob enem v Ljubljani čno okolje, v katerem ima komunistična akcija razmeroma največ sodelavcev in simpatizerjev.

Na eni strani je to dejstvo zanimivo za premišljevanje v vrstah resničnih slovenskih proletarcev, katerim hoče KPS dopovedati, da se predvsem zanje bori, na drugi strani pa ni nič manj zanimivo za proučevanje duševnega ustroja in nivoja teh slovenskih »kulturnikov«, kakor jim pravijo komunisti sami. Dejstvo je namreč, da so povsod na svetu vprav renčeni kulturniki, znanstveniki in umetniki, največprosnjeji nasprotniki komunizma. So to že iz preproste razloga, ker pomeni komunizem smrt vsake svobodne in resnične znanosti in umetnosti. Kajti tako znanost kakor umetnost zahtevata za svoj obsanek najprej in najbolj svobodo duha in ustvarjanja.

Kakor vse na svetu, presoja razsoden človek tudi komunizem po njegovi praksi, ne po teoriji. Komunizem ni nekaj, česar človeštvo še ne bi poznalo tudi po dejstvih. Ta dejstva obstajajo v SSSR že četrto stoletje. Zato je važno in poučno, kakšen je položaj znanosti in umetnosti v SSSR, in ne to, kakšen naj bi bil po komunističnih teorijah. Po nespornosti zanesljivih virov in pričevanj celotnega prejšnjega stoletja, predvsem navdušenih zapadnjakov, je ugotovljeno, da v SSSR ni druge znanosti, kakor samo komunistična. Znanstveno delo vsakega znanstvenika, katerega koli znanstvenega področja, je že a priori omejeno s komunistično ideologijo. Resnič, ki bi nasprotoval te ideologiji, pa če bi bile tudi vedno nesprejemljive, ne sme v SSSR oznanjati noben znanstvenik. Vsa znanost je le orodje komunizma in njegovega režima. Tam ni mesta za nobene znanstvenike, ki hoče biti res znanstvenik.

Kar velja za znanost, velja vsaj v precejšnji, aji morda celo v popolnoma enaki meri tudi za umetnost. Tudi umetnosti ni brez svobode ustvarjanja. V SSSR te svobode ni, ni niti ne tiste in take, kakor je bila v nazadnjaški in despotični caristični Rusiji. Kakor znanost, sme v SSSR živeti le tista umetnost, slovstvena, likovna, glasbena, gledališka itd., ki služi kot agita- csko sredstvo komunizmu. Sovjetska umetnost je torej delka komunistične ideologije in režima, umetnik pa je kot kolektiviziran delavec tudi osebno podrejen režimu, po katerega milosti živi ali pa tudi pogine.

Oglejmo si sovjetsko umetnost in umet- niki po vrsti! Najprej književnost in književniki. V vsej SSSR ni no- bene zasebne založbe ali knjigarnje. Edini odjemalec pisateljskih rokopisov in edini prodajalec knjig je država. Vsak pisatelj je torej brezpogojno prisiljen, izročiti vsa- ko svoje delo državi, in če ga ta ne sprej- me, je njegovega pisateljevanja konec, pa če bi bil tudi največji genij tega sveta. Da pa komunistična država ne sprejme rokopisov del, ki bi kakor koli nasproto- vala ideologiji komunizma, menda nihče ne bo dvomil. Razen tega je pisatelj pri- siljen dobiti od iste države pisateljsko delovno izkaznico, kajti sicer sploh ne sme pisati. Da dobi tako izkaznico samo tisti pisatelj, ki se slepo vdinja komu- nizmu.

Kako razsipajo španski begunski poglavarji naropano narodno premoženje

Vigo, 22. jan. R. Tako zvani španski begunski odbor, ki je bil v juliju l. 1939 ustanovljen v Parizu in je bil sedaj po večletnem delovanju v Mehiki postavljen pod nadzorstvo mehiške vladne komisije, piše nek španski dopisnik v Mehiki, je po predloženih listinah razpolagal z »zgodilo 38 milijonov mehiških pezovov, katerih mu jih je ostalo sedaj še 12,9 milijonov (okoli 2 milijona dolarjev). Vlad- na komisija ni dobila na vpogled prilog o denarju, prinesenem iz španije, ker jih iz »razumljivih vzrokov« niso shranili, dejstvo pa je, da je rdeča španska vlada na svojem begu odnesla več sto milijonov dolarjev španskega narodnega premože- nja. Zgodilo dragulji in vrednostni papirji, prepeljani v Mehiko z zloglasno luksuzno jahto »Vita«, so imeli mnogo večjo vred- nost, saj so Zedinjene države kupile le en zaboj draguljev za majhno vsoto nad 7 milijonov dolarjev. Ker pa kakor rečeno ni nikakih prilog, so gospodje upravitelji Prieto, Espla in Andreu v stanju, da ju- naško zatrjujejo o resničnosti svojih na- vedb, ki ne morejo in ne smejo zbuja- ti nikakih dvomov. Vso 82 milijonov pezo- sov, ki jo je Mehika plačala begunski ko- misiji za 4 v Kartageni; zgrajene rušilce, sploh ni nikjer videti. Toda to še ni do- volj, niti o tem malenkostnem delu celot- ne vsote ne more položiti begunski odbor računa. Kakor že omenjeno, priznavajo 38 milijonov pezovov začetnega premože- nja, ki ga je še ostalo 12,9 milijonov. Za izdanih 25,1 milijonov utegnjejo komaj 8 milijonov kriti, dočim je vseh ostalih 17 milijonov vključenih pod postavko »poseb- ne obveznosti«. Ta »zavebovijoča« »poseb- nost« mož, ki jim je del naslušanju de- lavskih množic daroval popolno zaupanje, je podobna »trgovskemu geniju«, ka- kršnega se niti Amerika ni bila doživela. Begunskemu odboru je namreč uspelo, da so vsa od njega ustanovljena »podjetja«, v katerih naj bi bilo koristno naložiti ka- pital, šla v konzur, kar označujejo za- stran sedanje konjunkturo v Ameriki kot pravo umetnost, zlasti če se pomisli, da sta bil med podjetji tudi neka banka in ladjedelnica. Diskretno, kakor imajo že navado v emigrantskem odboru v finan- nih vprašanjih, niso tudi tu nikjer vklju- čili niti investiranja denar niti utruje iz- gube. Traba si je neč zdelo, da bi utro- spode upravnikarja in poslovodje teh dvom-

stičnemu režimu in njegovi ideologiji, je drugo samo po sebi umljivo dejstvo. Kdor se ne bi pokoraval, bi bil — in je dejansko — za vselej likvidiran kot pisatelj, a v večini primerov tudi kot človek.

Slikar, kipar in arhitekt so, kakor pi- satelj, navezani na posedovanje državne umetniške izkaznice, da smejo slikati, ki- pariti in izdelovati načrte. Ker je vsa tr- govina z umetninami zopet v rokah drža- ve in ker je edino podjetje, ki gradi stave- be, spet le država, morejo slikarji kiparji in arhitekti oddajati svoje umotvore le te in le tedaj, če so, prvič, pravoverni ko- munisti, in drugič, če ustrezajo tudi nj- hova dela komunistični ideologiji in ten- denci. Umetnosti zaradi umetnosti ni. Vs- mora služiti le komunistični agitaci- ni. Nihče v SSSR (razen najvišjih funk- narjev, ne zasluži toliko, da bi si mog- kupiti originalno sliko, kip ali da bi s- postavil po arhitektu zasnovani dom. Vse umetnine preidejo torej v last države njenih ustanov ali organizacij. Kakor pi- satelj, so tudi slikar, kipar in arhitekti likvidirani, če izgube milost režima.

Kar velja za te naštetje, velja enako za komuniste in reproduktivne glasbenike te- končno za igralce in pevce. Tudi kompe- nist more oddati svoje kompozicije le v državni podjetji, ker drugih sploh ni. Re- produktivni glasbenik more biti zaposlen le v državnem glasbenem podjetju in igra- lec le v državnem gledališču. V katerem- koli in na kakšnem položaju ter s kakšno- gažo, ni zadeva svobodnega dogovora. D- deljen je gledališču po potrebi kakor vo- jak čet, in njegova umetnost mora biti spet tendenčna, t. j. komunistična. Na- tem, kakor nad njegovim javnim in pri- vatnim mišljenjem ter čustvovanjem, be- di noč in dan njegov politikom, ki nazdi- ra vse, od ravnatelja, dramaturga in re- ziserja do igralca in zadnjega statista ter premikovalca kulis. Kdor postane kakor koli sumljiv, roma v kazenske ustanove, ali pa v »likvidacijo«. Da tudi pri upošte- vanju umetnika ni merodajna toliko njego- va umetniška kvaliteta, kolikor njegova komunistična pravovernost, je samo po se- bi umetno. Tako so le prečesto šmiranti prvi, nadarjeni umetniki pa zadnji.

Po vsem tem je razumljivo, kar ve da- nes ves svet, da SSSR ni dala v vsem vo- jem obstanku nobene resnične znanost- (razen čisto tehnične, ki je že po svojem bistvu neodvisna od ideologije) in je tudi vsa umetnost daleč pod nivojem one v ca- ristični Rusiji. Sovjetska literatura je razen par izjem, taka, da v ničemer ne do- sega umetnin Dostojevskega, Tolstaja, Go- golja, Turgenjeva itd. Sovjetsko slikarstvo in kiparstvo znanostja neizmerno za si- karkom in kiparstvo ostale Evrope. Sov- jetska arhitektura je kasarniški izdelek brez duše. Glasbe, ki bi dosegala kakor- koli prejšnje mojstre (ajkovskega, Stra- vinskoga, Rimski-Korsakova itd.), ni ni- kjer. Večinoma je padla na brezdnušo eks- perimentiranje, ali pa na nivo popularnega slagerja. Še celo sovjetsko gledališče, ki se je razmeroma najbolj obneslo, ne do- ga nikjer višine nekdanjih hudožestven- kov. Tako so ocenili sovjetsko umetnost za- padni strokovnjaki, ki komunizmu niso bi- li sovražni, saj bi drugače ne dobili dovo- ljenja za obisk SSSR.

Za tako znanost in umetnost so se pa navdušili slovenski »kulturniki« in šle v gozdove, da ji pripravijo tla. Sami so skle- nili odvzeti si človeško dostojanstvo svo- bodnih znanstvenikov in umetnikov, usre- njiti se kot hlapi komunistični diktaturi in ustvarjati umetnost po predpisih Ma- rxeve židovske etike in estetike ter komi- nistne propagandistične tendenčnosti. Ve- liki duhovi? Ne, duhovna revščina je »o- zmešanci so to! In ti »duhovi« naj bi vo- dili slovenski narod do »svobode« in »vzpo- naje«.

P. K.

Za Evropo ali proti nji?

»Neues Wiener Tagblatt« je pričel v svoji številki z dne 16. t. m. zanimiv članek pod gornjim naslovom: v članku ostro obračunava s tistimi, ki so zavzeli stališče čakanja in se nečejo odločiti: niti za Evropo niti za izvenevropsko silo. Čakajoč čudeža, ki naj prinese zmago Anglosomom in Rusom. Te vrste politika je dobila že svoje ime »satentizem«, nje pristaši pa so »satentisti«, t. j. čakalci (po franc. glagolu attendre = čakati). Članek pravi med drugim:

V Evropi je še vedno dovolj ljudi, ki sma- rajo politiko čakanja za najboljšo. Politi- čarje ali Beneševce vrste, ki sta sicer v ostrem asprotju s svojimi cilji in s svojo taktiko- njihovega stališča vendar ne gre odrekati, da se skušata držati stvarnosti. Nad vse smeši pa so on bedasti strahopetci, ki se smatrajo za zelo premetene oportuniste, ako v današnji- zna zgodovinski dobi obračajo dejstvom hr- bet ter skrbijo samo zato, da bi se ne kompro- mitirali. Ob enem čakajo strica iz Amerike, ki bo zopet »ovlil njihovo nekdanjo lagodno- navo«. Kako pa v Zedinjenih državah res mi- slijo o takih Evropejcih, dočim je ameriški tisk, ki neprestano razglablja o tem, da je Evropa kot čimtelj že izločena iz svetovne politike.

Ena izmed zmot, ki je osnova politike čaka- nja, je ta, da v Evropi mislijo, da je vojna dobila evropsko obeležje samo zato, ker se Evropa bori z izvenevropskimi silami Anglijo, Ameriko in Rusijo. Ljudje, ki tako mislijo, za- menjavajo vzrok in učinek. Nemška vlada je že zelo zgodaj spoznala, da gre v tej vojni za Evropo in da je tudi usoda Nemčije le del evropske usode, zato je smatrala za nujno, da postopno zasede nekatere dežele. Pretežno breme borbe za Evropo leži na plečih Nemčije in bodoča pokolenja bodo gotovo priznala to zgodovinsko zaslugu Nemčije. Kako močna je Evropa sama zase, v kak meri je neodvisna in kako malo ima pričakovati od drugih celin, se da posneti iz dejstva, da je še v petem vojnem letu njeno jedro zdravo in nenačeto, medtem ko se na njeni periferiji širi glad in razne boleznice.

Angleška spoznanja

ženeva, 24. jan. R. Angleški prehranje- valni minister je izjavil dopisniku »Daily Herald«, da je Srečozemsko morje res po- novno odprto, vendar pa uvoz sredozem- skih proizvodov še vedno trpi zbog prevo- nih motenj.

ženeva, 24. jan. R. Londonski tisk ob- javlja, da sedaj v Angliji lahko pokličejo pripadnike držav angleškega imperija k vojakom že po trimesečnem bivanju v Ve- liki Britaniji, dočim je doslej bilo potrebno tozadevno dvoletno bivanje.

Angloameriški letalci obstreljujejo ribiče

Rim, 23. jan. R. V zalivu pri Speziji so na- padli anglo-ameriški teroristični letalci več ri- biških čolnov. Letalci so se iz velike višine spustili tik nad morje in obstreljali ribiče s strojnimi. Neki ribič je bil ubit, pet pa jih je bilo težko ranjenih. Nemiskim vojakom je uspelo spraviti težko ranjene ribiče na kopno in v bližnjo bolnišnico.

Ta nov barbari: čin anglo-ameriških letal- skih gangsterjev je izzval med prebivalstvom največje gorčenje.

Junaštvo dveh padalcev

Berlin, 23. jan. DNB. Pri neki angleški na- padni operaciji v odseku nemških padalcev ob- jadranski obali je uspelo sovržniku zajeti dva padalca. Na pot v ujetništvo za zasl Angli- je z obema ujetnikoma v nemški topniški ogenj. Oba padalca sta priselna izkoristila položaj. Iztrgala sta orožje najbližjim Angležem in z naplerjimi avtomatskimi revolverji prišli- vse napadalni oddelki, da je odločil krožje in jima sledil v nemško ujetništvo. Tako sta pa- dalca zamenjala vloge in dovedla enega čast- nika in 21 mož.

Odbit napad brzih čolnov

Berlin, 24. jan. DNB. Sovražni brzi čolni so poizkušali napasti v noči na 24. januarja pred zapadno italijansko obalo nemške ladje. Pri ob- ch poizkusih so bili ponovni napadi sovrž- nih čolnov pravočasno onesposobljeni z dobro merjen in obrambnim ognjem.

Badoglijevci v objemu s komunisti

Beograd, 24. jan. R. Bivši italijanski prestol- naslednik Umberto bi se rad prikupil boljševi- kom, piše »Novo vreme«. Sedaj je že tako na- predoval, da jim je ponudil določena ozemlja na Balkanu. S tem si hoče izdajalska sava- rodnina po svojem pomilovanju vrednem begu rešiti prestol. Beograjski list pa opozarja na dejstvo, da je Badoglijeva klica zaradi podpore tolp kriva tudi za krvavo komunistično gospo- darstvo v raznih balkanskih državah.

Stockholm, 24. jan. R. Neka Reuterjeva vest javlja iz Neaplja, da je Badoglijo ponudil zlo- glasnemu neapeljskemu komunistu Eugeniju Realu važno mesto v svoji »vladi«, komunist pa je to ponudbo odklonil, ker mu Badoglijeve koncesije še niso bile zadostne.

Vojaška policijska organizacija v Bolgariji

Sofija, 24. jan. R. Bolgarski ministrski svet je sklenil, da bo osnoval državno orožništvo, ki bo kot vojaška policijska organizacija nepo- sredno podreja notranjemu ministru. Se- stavljeno bo iz pehote, konjenice in moter- zanih oddelkov.

Japonski napadi na ameriške postojanke

Tokio, 24. jan. R. Japonsko mornariško letalstvo je 23. januarja napadlo sovrž- nikove postojanke na Novi Britaniji, pri- rto Markusu. Nastali so veliki požari in eksplozije. Napadene so bile tudi sovr- ž- nikove postojanke na Novi Britaniji pri- rto Markusu. Nastali so veliki požari in eksplozije. Japonsko letalstvo ni imelo nikakih po---

Nagel povratek angleškega poslanika v Moskvo

ženeva, 24. jan. R. Politični dopisnik Daily Maila javlja, da se bo sir Arni- ald Clark Kerr, britanski veleposlanik v Moskvi, ki se trenutno mudi na opustu v Londonu, takoj vrnil na svoje mesto v Ru- siji. Clark Kerr je nameraval ostati v Lon- donu najmanj mesec dni, zadnji dogodki pa so ga prisilili, da je izpremenil svoj skiep.

Gospodarstvo

Plačilo dlžgov nemškimi dobaviteljem blaga

Vse trdke, ki so uvozne blago iz Nem- čije pred 15. septembrom 1943, imajo za- veljavni dolgi nemudoma prijaviti na naslov Banca d'Italia v Trstu. Na ta način se naj omogoči dolžnikom v Ljubljanski po- krajin, d. svoj dolg poravnati po starem tečaju (dir 7,62:100). Trdke naj v istem interesu prijavo oddajo najkasne- je do 26. t. m.

Iz pisarne Seča pokrajinske uprave, od- delek VIII.

Ameriška ležšča nafte bodo izčrpana v 14 letih

V znanjen času so ameriški listi pri- nesli vznemirjajoče vesti o rezervah nafte v Zedinjenih državah. Po izjavi, ki jo je v tej zadevi podal komisar za mineralne olje, notranji minister Ickes, bilo severno- ameriške, doslej odkrita ležšča nafte izčrpa- na v 14 letih. Ta ugotovitev je v dneve- en in strokovnem tisku Velike Britanije iz- zvala močan odmev in polemiko. Z britan- ske strani očitajo Ickesu, da pretirava v pogledu izčrpanja severnoameriških rezerv mineralnega olja, da bi na ta način opravi- lili ameriško politiko, ki gre za tem, da se polasti vseh razpoložljivih ležšča olja v drugih delih sveta, ali pa, da bi pripravil novo tako poseganje po tujih ležšča naf- te.

Na te očitke so ameriški listi objavili- podrobne podatke in nadalje zatrjujejo, da je položaj bodoče oskrbe Zedinjenih držav z mineralnim oljem v resnici zelo slab. Neki ameriški specialist za mineralno olje, ki se trenutno mudi v Londonu, je objavil v »Daily Telegraph« članek, v katerem po- vdarja, da je v teku lanskega leta v Ze- dinjenih državah odkrili nova ležšča, ki se cenijo na 260 milijonov sočkov, kar je razmeroma malo v primeri s sedanjo po- trošnjo, ki znaša na leto 1385 milijonov sočkov. V Zedinjenih državah je sicer 400.000 izvorov nafte, od katerih pa zn- znamuje le 27 izvorov rastočo proizvodnjo. Vsa doslej odkrita ležšča p predstavljajo rezervno 20 milijonov sočkov, kar bi pri sedanji letni potrošnji 14 milijona sočkov zalogostalo le za dobrih 14 let. Navzile tem- pojasnilom smatrajo v britanskih g.s.o- darskih krogih, da si hočejo Zedinjene dr- žave tudi iz drugih razlogov pridobiti kon- trola nad bodočo oskrbo sveta z mineral- nim oljem.

GOSPODARSKÉ VESTI

— Iz trgovinskega registra. Zaradi kon- čane likvidacije je bila izbrisana trdka Centropapir, družba z o. z. v Ljubljani, ki je bila pred vojno ustanovljena kot organ kartela papirne industrije.

— Gospodarske vesti iz Hrvaške. Hr- vatska vlada je v zadnjem času izdala no- ve ukrepe za dvig proizvodnje fig. Sedaj cenijo, da je na Hrvaškem Primorju in v Dalmaciji okrog 700.000 figovih dreves. Predvsem gredo ukrepi za tem, da se do- seže boljša kakovost posušenih fig. Lani je znašala proizvodnja posušenih fig okrog 300 vagonov. V raznih krajih so pričeli graditi nove sušilnice za fige, ki bodo omogočile, da se bo lahko večji del pri- delka prodal v posušenem stanju. Poleg oliv zavzema danes figa v sadjarstvu Hr- vatskega Primorja in Dalmacije drugo mesto. Gojitev fig pospešuje tudi zaradi tega, ker se figovo drevo zadovolji tudi s skromno zemljo in že zgodaj rodi. Vla- da posveča tudi veliko pozornost gojitvi mandeljnov v okrajih Knin, Omis in Imo- ski ter na dalmatinskih otokih. Lani je znašal pridelek okrog 100 vagonov nelu- ščenih mandeljnov. — Znanja tvornica pa- pirja »Smith & Meyniere«, ki ima svoje obrate na Sušaku, je zabeležila pri delni- ski glavnici 25 milijonov kun v preteklem letu 736.000 kun čistega dobička. — Pred kratkim je bil uveden med Nemčijo in Hrvaško redni promet z dalekopsnimi aparati. Hrvaško omrežje je priključeno na centralo v Nürnbergu. Za naročnike na Hrvaškem je določena tarifa, ki znaša za trinitutno uporabo v prvi coni (do 400 km) 1,72 marke, v drugi coni (do 800 km) 2,46 marke in v 3. coni (preko 800 km) 2,95 marke. V času od 19. do 8. ure je ta- rifa zažana za 40%.

— Samoskrba Bolgarije z obutvijo iz gume. Iz Sofije poročajo, da je bolgarski ministrski svet na skupni predlog finanč- nega, vojnega in trgovinskega ministarstva odobril garancijo za posojilo 50 milijonov levov družbi Proizvodstvo Piamment d. d., ki je zgradila prvo tvornico za umetni kavčuk v Bolgariji. Z novim posojilom bodo proizvodnjo v tej tvornici tako pove- čali, da bo krita vsa domača potreba gu- mija za obutev v Bolgariji.

— Rumunija dobavlja pšenico Finski. V teku januarja so pričeli iz Rumunije po- šiljati pšenico v Finsko, in sicer najprej po Dunavu, potem pa po železnici do bal- tiških luk. Vsega bodo poslali v Finsko 2 tisoč vagonov pšenice.

— Ustanovitev prve ladjedelnice v Ru- muniji. S sedežem v Bukaresti je bila ustanovljena prva rumunska družba za ladjedelstvo pod imenom »Dinamica«. Družba bo imela začetno glavnico 287 mi- lijonov levov in bo v Braili zgradila ve- liko ladjedelnico za rečne ladje do 2000 ton. V tej ladjedelnici bodo zgradili po- trebne plošne objekte za prevoz po Du- navu.

— Nova gospodarska struktura Italije. Pred dnevi smo poročali, da je Musso- lini izdal zakon o podražavljenju življensko- važnih gospodarskih obvatov. »Kakor po- roča« »Kölnische Zeitung« se s tem zakono- nom spreminjajo tudi nekatere zakonite določbe glede uprave zasebnih podjetij, ki bodo morali upravni odbor izpopolniti z zastopniki delavcev in nameščenec. Po- slovno vodstvo podjetja pa mora biti v rokah ravnatelja, ki je sam odgovoren za razvoj proizvodnje dotičnega podjetja.

— Znanost in gospodarstvo v Zedinjenih državah. V Zedinjenih državah gledajo tu- di na kulturna in znanstvena vprašanja čis- to iz kupčijskega stališča. Temu primeren je tudi vpliv finančnih in gospodarskih krogov na visoke šole. Ker ti krogi v zna- ni meri podpirajo univerze, imajo tudi od- ločilno besedo v kumulativnih posameznih univerz, o čemer so bili nedavno objavljene- znanstveni podatki, nanašajoči se na 27 naj- važnejših ameriških univerz. Od 659 kura- torjev teh univerz je 254 bankarjev, 141 profesorjev, 122 inženirjev. Pomenj- univerze je vrhu tega v postavljeni meri na- loženo v bančnih in industrijskih vrednostih

papirjih. Skupno premoženje omenjenih 27 najpomembnejših univerz znaša 537 mil- lionov dolarjev. To premoženje je naloženo tako, da odpade le 146 milijonov na zem- ljišča, stavbe in naprave in 23 milijonov na državne papirje, zato pa je 353 milijonov naloženih v bančnih in industrijskih vred- nostnih papirjih. Pri tem stanju je razum- ljivo, da se univerze zavzemajo za interese visoke finance in so čisto pod nadzorom velekapitala. Stiri največje ameriške uni- verzze so docela pod vplivom širih največjih bank. Tako je havarika univerza pod vplivom banke Morgan, kolumbijska uni- verzza pod vplivom zavoda New York Na- tional City Bank, univerza v Chicagu je odvisna od Rockefellerjeve bančne skupine, univer- Yale pa od Morganove in Rock- fellerjeve bančne skupine. Sprito takega vpliva bančnega in industrijskega kapitala je razumljivo, da ocenjujejo vrednost posa- meznih znanosti s stališča interesov banč- ništva in industrije. Vrednost znanstvenega dela se ocenjuje predvsem po koristnosti in po možnosti praktičnega izkoriščanja. Zato imajo prednost trgovske in finančne zna- nosti, naravoslovje in tehnika. Malo pozor- štva pa posvečajo ostalim znanostim, zlasti filozofiji in zgodovini.

— Rastoči davčni dohodki v Franciji. Francosko finančno ministristvo objavlja, da so v lanskem novembu davčni dohodki prijavili preloščili na mesec 10 milijard frankov. Na davkih je bilo pobranih 10.535 milijonov frankov, to je za 2411 milijonov ali za skoro 30% več, kakor v lanskem novembu. V prvih 11 mesecih lanskega leta, pa so dosegli lanišnji dohodki po 4,4 milijarde frankov, to je za 22,4 milijarde frankov ali za 27% več, nego v istem raz- dobru lanskega leta.

Slovo od Nika Štritofa

Ne samo splošno obžalovanje, ki so ga Ljubljanci izražali v medsebojnih po- govorih, ko se je v soboto po mestu raz- širila presenetljiva novica o smrti Nika Štritofa, marveč tudi številni občiki na Zalah so pričali, da nam je vsem hudo za- možem, ki ga je poznala in cenila vsa Lj- lja. Nika, počival je v trikotni kapelici sv. Andreja in v nedeljo so ves dan pri- hajali krogelci. Krami venci — bilo je de- setero velikih in več manjših — so ka- pelico izpremenili v majhen paradiz dra- gocenega cvetja in zelenja. Svoji, sorod- nici, prijatelji, tovariši, vsi so se draga- mu Nku oddelžili s krasnimi cvetnimi posočili. Vsakdo, ki ga je prišel krogit, se je dalje časa pomudil pred blešim, upedim obličjem moža, ki je bil prejšnje čase tako poln življenja, duhovitosti, hu- morja. Saj mu je bilo šele 54 let in nje- gove sposobnosti so bile na višku. Vsaka njegova predstava je bila zmagovita, za- to se je Ljubljana znala dostojno zahva- liti svojemu dragemu sinu za prepele ure umetniških užitkov v Narodnem gledališču.

Zadnje slovo Nika Štritofa je privabilo na Zale ob prelepem sončnem popoldnevu veliko množico njegovih sorodnikov, pri- jateljev, znancev, zastopnikov slovenske umetnosti in častilcev naše Talije. Vsa- k je želel, da ga še zadnjikrat pokropi in skiozi kapelo sv. Andreja je romala ne- pretrgana vrsta globoko pretresenih ob- iskovalcev.

Ko so prenesli v venci in cveticami ozaljšano krsto pred molinico, je opravi- lila duhovščina začetne pogrebne molit- ve, nato pa so operni pevci pod vodstvom dirigenta Sama Hubada zapeli večno lepo »Vigred«. Občutno petje je ganilo vse prisotne in marsikomu izvabilo solze v oči. V pogrebni spreved se je za kri- žem, številnimi lepimi venci in sorod- stvom vstrelila dolga vrsta pogrebcev. Korporativno so spremlili svojega tovarša na zadnji poti pevci, igralci, člani oper- nega zbora, orkestra, baleta in vodstva našega gledališča z upravnikom Ferdom Hercogom in ravnateljem Vilkom Ukmarjem. V spreved so se vstrelili tudi mnogi zastopniki drugih panog slo- venske umetnosti, zastopniki našega kul- turnega življenja in številni obiskovalci gledališč in častilci pokolnikovnega dela. V cerkvi pri Sv. Križu je sprejela mrtvega tovarša operna fanfara, ki mu je pod vodstvom dirigenta Zebreta za- igrala v podzvar Ravnokor žalni koral. Po molitvah so krsto prenesli h grobu, ki ga je okoli in okoli obdala gosta množica. Po zadnjih molitvah duhovščine in bla- goslovitvi je pristopil h grobu ravnatelj Ukmar in se v toplih, občutenih besed- dah poslovlil od pokojnika v imenu gleda- liške uprave in opere. Za njim je povzel besedo predsednik stanovske organizacije gledalških igralcev g. Lujo Drenovec. Turobno razpoloženje je pogloblilo še pete žalostinke »Blagor mu« in koral, ki ga je igrala fanfara. Globoko ganjeni so se poslavljali pogrebci od zaslužnega pokoj- nika, ko so začele padati na njegovo krsto prve grude in ga je zemlja sprejela za- večno v svoje naročje.

Kazni zaradi prestopkov zatemitvenih predpisov

V dobi od 15. do 22. januarja 1944 so bili kaznovani zaradi prekršitve zatemi- tvenih predpisov:

Zupančič Gabrijel, Kersnikova 3/I; Si- fier Franc, Mestni trg 19; Miklavčič Leon, tobarski mojster, Kersnikova 5; Kunaver Ivan, trgovec, Ulica stare pravde 1; Grčar Franc, trg. potnik, Pražakova 15/IV; Soss Meta, trgovka, Pražakova 8/III; Jovanovič Andrej, Einspirljeva 25; Pogačnik Drago, faktor Narodne tiskarne, Puccini- jeva 5; dr. Pehani Hubert, univ. prof., Go- sposvetska 28a; Schweitzer Adela, zaseb- nica, Medvedova 1a; Polak Ema, gospodi- nja, Gosposvetska 28a; Smuc Jože, tajnik trg. gremija, Gregorčičeva 27; Kratner Antonija, gospodinja, Jesenkova 2/II; Fe- renčak Matilda, poštna uradnica v p., Bethovnova 2/III; Kovič Matilda, trafika- ntinja, Zaloška 41; Tomažin Ivana, hi- šna posestnica, Ciglarjeva 27; Mrzidovski Terezija, posestnica, Tržaška 58; Petrik Franc, slaščičar, Ciri Metodova 47b; Ška- far Franc, miz. mojster, Rimska 18; Zu- pančič Ivan, izdelovatelj meteli, Kersni- kova 3; Bizjak Antonija, zasebnica, Go- sposvetska 139; Sifer Franc, višji kat. in- spektor, Vodnikova 15; Boštjančič Ana, za- sebnica, Gerbičeva 14; Kocjan Josip, po- sestnik, Staretova 14; Planinšek Bruno, pek. mojster, Staretova 18; Vode Angela, zasebnica, Bethovnova 6/III; Držar Ernest, zoboteknik, Muzejska 3; Raišič Šte- fan, trgovec z usnjem, Priatljeva 8; Vr- hovec Albin, mesar in gostilničar, Boršt- nikov trg 3; Novak Anton, Zaloška 88.

Kronika

* Smrt nemškega umetnostnega in slovenskega zgodovinarja. V Berlinu je umrl 83 letni umetnostni in slovenski zgodovinar dr. Paul Holzhausen, ki je predaval umetnostno in literarno zgodovino na vseh učiliščih v Bonnu. Pokojnik je bil rodom iz Kelmorajna ter se je proslavil posebno s svojimi spisi o zgodovini napoleonske dobe.

* Mornir nemških ribarjev je umrl. V Wessermündeju je umrl lastnik ondotne ladjedelnice Ernest Gröschel, eden izmed pionirjev ribarstva na odprtem morju. Pokojnik si je pridobil velike zasluge za razvoj ribištva.

* Novi italijanski poslanik v Sofiji. Bolgarski regent princ Ciril je prošle dni sprejel novega poslanika fašistične vlade pri sofijski vladi dr. Carla Unita. Izročil mu je svoje poverilnice s primernim nagovorom. Regent princ Ciril je v svo-

Dr. Miroslav Ploj

»Slovenski narod« je včeraj kratko poročal, da je umrl v Mariboru v visoki starosti 82 let g. Miroslav Ploj. Pokopali so ga včeraj na Pobrežju.

Dr. Miroslav Ploj je bil izmed tistih redkih slovenskih mož, ki so že v bivši Avstriji in nato v bivši Jugoslaviji zgozili s pridnostjo in sposobnostjo dosegli visoke položaje. Rodil se je 24. junija 1862 v Ptuj. Gimnazijo je štu-

diral v domačem mestu in v Mariboru, pravo pa v Gradcu in na Dunaju. Po promociji je vstopil 1884 kot odvetniški koncipient v pisarno svojega očeta, že naslednje leto pa je bil v državno službo in je bil imenovan za koncipienta finančne prokuratorije na Dunaju. Leta 1889 je bil poklican na službovanje v finančno ministrstvo, kjer je ostal do leta 1899, ko je bil imenovan za dvornega svetnika najvišjega upravnega sodišča na Dunaju. Leta 1910 je postal senatni predsednik pri tem sodišču in je s tem dosegel izreden položaj, ki je bil v Avstriji dostopen Slovencu. To je najbolj pričalo o izrednih strokovnih sposobnostih dr. Miroslava Ploja.

Po prvi svetovni vojni je bil dr. Ploj novembra 1918 imenovan za čefa likvidacijske komisije Jugoslavije na Dunaju, julija 1920 pa za delegata v dunajski sekciji mednarodne reparacijske komisije. Ko je bila ta sekcija razpuščena, je oktobra 1921 odšel za finančnega eksperta jugoslovanske delegacije v Pariz. To službo je opravljal do decembra 1922, ko je bil imenovan za velikega župana v Mariboru. Leta 1924 je bil upokojen, toda že naslednje leto je bil zopet poklican v Pariz k imenovanju reparacijske komisije leta 1930, medtem pa je bodisi kot ekspert, bodisi kot delegat zastopal bivšo Jugoslavijo na raznih mednarodnih konferencah.

Od 1901 do 1911 je bil dr. Ploj poslanec pujskega, ormoškega, ljubljanskega in gornjerednškega okraja v avstrijskem državnem zboru ter je bil pet let načelnik takratnega jugoslovanskega parlamentarnega kluba na Dunaju. Od 1904 do 1910 je bil tudi poslanec v štajerskem deželnem zboru, izvoljen v splošni spodnještajerski kuriji. V bivši Jugoslaviji je bil januarja 1932 izvoljen za senatorja, naslednje leto pa za podpredsednika senata. To so le glavni podatki iz plodnega in vseskozi delavnega življenja dr. Miroslava Ploja. Vendar že ti nazorno pričajo o velikih in vsestranskih zmogljivostih moža, ki se je za trajno vpisal v našo politično zgodovino. Čast njegovemu spominu!

Kultura

Leskovčeva »Vera in nevera« na odru

I.

Po »Dveh bregovih«, vpriporjenih v sezoni 1941-42, nam je Drama postavila na oder nov primer dramskega snovanja in oblikovanja prežgoda umrlega Antona Leskovčeva, enega najizrazitejših dramskih talentov povojne generacije. Vpriporitev drame »Vera in nevera« je za spoznavanje Leskovčevih umetniških in moralnih teženj in posebej še njegovega dramskega sloga celo važnejša od »Dveh bregov«, drame ki je sicer bližja današnjemu okusu in v svojih sestavinah bolj izdelana. Predvsem »Vera in nevera« se ni bila vpriporjena na deskah naše Drame, in samo to gledališče ima zadostna sredstva, da preizkusi njeno dramsko vsebino do take popolnosti, kakor je diletantskemu oderu nedosegljiva. Z druge strani je Leskovec v »Veri in neveri«, ki jo je spisal leto dni pred smrtjo, bolj kakor v prejšnjih delih nakazal stilne posebnosti svojega idealističnega dramskega hotenja in se je ne le zaradi bolj podudarne ideje, marveč tudi v umetniškem smislu, v formi in dialogu, nekoliko bolj približal svojemu slovenskemu idealu. Hotel je ustvariti tako slovensko dramo, da bo z upoštevanjem romantične, realistične in ekspresionistične dramske izkušnosti podala umetniško izoblikovane notranje konflikte slovenskega človeka in ljudstva ter dramsko oživila njegovo tipično problematiko.

V »Dveh bregovih« je bil v okviru socialnega motiva nakazan etični konflikt dveh svetov — stih in lačnih, — ki ne

jem odgovoru izjavil, da bo Bolgarija tudi v bodoče sodelovala s fašistično Italijo.

* V Berlinu živeči Indec imenovan za ministra. Chandra Bose, vodja pokreta za osvoboditev Indije, je imenovan voditelja tiskovnega urada za osvobodilno gibanje Indije Nambiarja za ministra brez listine.

* Samoštan na Monte Cassinu so začeli Američani dne 15. januarja obstreljevati s topovi velikega kalibra. Samoštan je združen s svetiščem, ki ga je l. 529. osnoval Benedikt iz Nursije na kraju nekdanjega templja, posvečenega bogu Apolonu.

* Novi novci v Bolgariji. V Bolgarijo so pred kratkim prispeli trije vagoni novih novcev po 2, 5, 10 in 50 levov. Denar predstavlja nominalno vrednost 40,5 milijonov levov. Novi novci so v prometu od 2. januarja.

* Imenovanja v Italijanski akademiji. Mussolini je podpisal dekret, ki imenuje Uga Ojetija, bivšega podpredsednika Italijanske akademije, in Salvatora Riccobona za nova člana akademskih ustanov v fašistični republikanski državi.

* Nov list v Milanu. Milanski dnevnik »L' Ambrosiano« sporoča svojim čitateljem, da je prenehal izhajati ter odstopil mesto svojemu nasledniku z naslovom »La Repubblica Fascista«. List vodi Carlo Borsani, ki je prejel za zasluge zlato kolajno.

* Carlo Scorza pride pred sodišče. Bivši generalni tajnik fašistične stranke Carlo Scorza je bil te dni izročen posebnemu italijanskemu sodišču za zaščito države. Scorza je bil tajnik stranke pred usodnim 25. julijem 1943.

Iz Ljubljane

u— Novi grobovi. V splošni bolnišnici je v nedeljo po daljšem trpljenju preminul poštni poduradnik v pokopju gosp. Alojz Gerbec. Smrt ga je pobrala v 74. letu starosti. Pokojnik je bil vreden in delaven mož, prijazen in uslužen ter odkritega značaja. Imel je nebroj prijateljev. K počitku ga bodo spremili v torek ob 14. z njegovega doma v Koritkovi ulici 32, na pokopališče k Sv. Križu. — Za vedno je zapustil svojce železniški uradnik v pokopju g. Ernest Strehovec. Za njim žalujejo žena Marija, sinovi Daniel, Franc in Janez ter drugo sorodstvo. Pogreb blagorajnega bode v torek ob 16. iz kapelice sv. Kristofa na Zalah na pokopališču k Sv. Križu. — Zrtev zločinke roke je postal g. Stanko Heinrich, član znane škofjeloške rodbine. Podlegel je smrtnim ranam v najlepši dobi svojega delu posvečenega življenja. Na zadnji poti ga bodo spremili v torek ob 15.15 iz kapelice sv. Jožefa na Zalah na pokopališču k Sv. Križu, kjer bo njegovo truplo počivalo do prevoza v rodbinsko grobnico v rojstnem kraju. — Pokojnik naj bo ohranjen blag spomin, njihovim svooicem pa izrekamo naše iskreno sožalje!

u— IV. simfonijni koncert letošnje sezone bo imel naslednji spored: 1. Beethoven — Simfonija št. 4; 2. Vitezslav Novak; Slovaška suita; 3. Dvořák: Karneval — uvertura za veliki orkester. Spored bo izvajal veliki radijski orkester pod vodstvom dirigenta dr. Svare, ki po daljšem presledku nastopi zopet kot dirigent simfonijskega orkestra. Koncert priredi Ljubljanska radijska postaja, vršil se bo v ponedeljek, dne 31. t. m. ob 18. uri v veliki unioński dvorani. Predprodaja se bo začela jutri v knjigarni Glasbene Matice. Cene so običajne koncertne. Kdor ima vstopnico za koncert, ki bi se imel vršiti 14. t. m., mu velja ista vstopnica za ponedeljski koncert.

u— Davčne karte za služkinje. Davčna uprava za mesto v Ljubljni opozarja ponovno vse poslodavce, da do 31. januarja 1944 nabavijo davčne karte za hišno služništvo ter plačajo običinsko takso v znesku 30 lir. Ker vodi davčna uprava točno evidenco o vseh poslodavcih, ki zaposlujejo služkinje in stalne postrežnice, bo zamudniki kaznovani s petkratnim zneskom običinske takse. Davčne karte se dobe pri davčni upravi Ljubljana-mesto, — Vodnikov trg 5-II., soba 9.

u— O kokosji kugi piše dr. Janjo Koren v »Malem gospodarju«: »V vojnem času je podana velika možnost za širjenje kužnih bolezni pri ljudeh kakor pri živalih. Pri kurah se je pojavila pri nas doslej skoraj nepoznana bolezen, kokosja kuga, ki je po učinku precej podobna kokosji koltri. Je povzročitelj je drobn. Prvič so to bolezen opazili v Italiji. Bolezen se je potem razširila po vsej Evropi in je prišla tudi v naše kraje. Premaže se s hrano, ki je bila posredno ali neposredno v dotiki z okuženimi živaljo. Začetni znaki bolezni so podobni onim, ki jih opazimo pri ostalih težjih kokosjih boleznih. Oboleni kokoši so zaspane, imajo perje našopirjeno, ne zboljejo, hričaječe dihaajo in se solžijo. Včasih je mo-

moreta priznati mostu med svojima bregoma. V »Veri in neveri« je segel v živo problematiko našega kmečkega človeka in sploh vsega naroda, v katerem je problem vere in nevere — morda prav posebno v luči najnovejših pojavov — bolj značilen in dramatičen, kakor pri prenekanem drugem evropskem narodu. Prav zaradi tega smo s posebnim zanimanjem pričakovali to dramo v režiji in zasledbi, ki je boljša od nje komaj še mogoča.

Vzlic vsej skrbi, ki jo je eden naših najbolj izkušenih in razgledanih režiserjev, Milan Skrbinšek, posvetil vprizoritvi Leskovčevega dela in uporabil za njega vse razpoložljiva sredstva, ni mogoče govoriti o večjem uspehu tega dela. Vzrok je najprej v tem, da je »Vera in nevera« že sama po sebi težje dostopna občinstvu, čigar okus se še vedno giblje v sferi verističnega gledališča. Toda publika, ki je s tolikim priznanjem sprejela Cankarjev »Potopljeni svet«, bi mogla uživati tudi v Leskovčevem prikazovanju mističnih in materialističnih konfliktov našega podedelja, če bi ne bilo nedostatkov v samem delu. »Vera in nevera« je v sedanjem besedilu morda samo prva inačica tega dela, saj je o Leskovcu znano, da je ustvarjal trudoma in počasi. Dramaturg prof. Moder pravi v svojem članku »Anton Leskovec — reformator družbe« (Gled. list št. 8), da Leskovcu sedanja inačica »niti v naslovu niti v izdelavi še ni pomenjala dokončne faze. Namerjal se je, da bi jo popravil, pa ga je zamikal nov problem.« Skoraj razločno čutimo v tej drami, da jo je pisatelj poslal (ob razpisu Prosvečne zveze) prežgoda v svet in da bi bila marsikje potrebna ne le zadnje pile, marveč vprav posega v svojo dramsko strukturo.

To tem bolj občutno, ker se pisatelj ni docela odločil med realističnim in ekspresionističnim stilom. Dasi se je delo v tej zasnovi prevesilo v drugega, je ostalo v njem nekaj realističnih prvih, ki samo zavajajo gledalca k zahtevam, da naj mu oder pokaže realne situacije. In vendar je celotna problematika »Vere in nevere« vzkipela precj preko oboda realnosti, kakor je pri izrazito idealistični dramski zasnovi umljivo.

V Leskovčevi drami ni premalo konfliktov, kar je tolikokrat slabost naših dramskih poizkusov. Nje šibka stran je zaradi to tem, da je konfliktov preveč, odnosno da so notranje premalo zgrajeni in preohlepleno nenasledni v sredini dramski vozeli. Konflikt zaradi kapelice, pred katero se je zgodil namišljeni čudež in postavitev romarske cerkve na njenem mestu je samo povod za duhovni konflikt, ki se osredotočuje okrog svojevrstnega kmečkega človeka Lavdona. Je to problem vere in nevere, na zunaj vernega in na zunan nevernega človeka, problem, ki se rešuje po edini dramsko pravilni poti: s konflikti. Vzlic temu ga ne čutimo v pretresljivi in prepričevalni obliki: nekam se razleže in postane medel. Sele v tretjem dejanju privede mahoma k razčiščenju in tudi k duševnemu očiščenju, kar pa pisatelj z usodo kapelice in s tisto procesijo preveč poznanj in teatralizira. Poleg tega pa imamo še konflikt Dagarinke z Lavdom. Dizme s Feliksom, Maridin boj za ljubezen. Turnovo krivdo s končnim priznanjem v trenutku smrti pred razrušeno kapelo. Dizmovo Vidovo duhovno vstajenje, ko se sprosti teže krivde, ki so mu jo nedolžnemu vsilile okolnosti, pa Dagarinkin konflikt med vero in pohlepom po zaslužku — torej dramskega netiva na pretek! Toda vse to je bolj nakazano, kakor do kraja izdelano, nekako

JANUARSKI ROMAN DK

je izšel

Je to fantastični roman žulavskega »NA SREBRNI OBLI«. Oni naročniki, katerim se »Dobra knjiga« ne dostavlja na dom, ga lahko dvignejo v upravi »Jutrac« v Narodni tiskarni.

V nadrobni prodaji se dobi nov roman tudi v upravi »Jutrac« in v vseh knjigar-nah po ceni 13 lir za broširano in 28 lir za vezano knjigo.

goče opaziti tudi značilno oteklino podbradja in črno pobarvani greben. Nekatere obolenje živali napadajo pogosto krvi, ki se izmenjujejo s popolno ohromelostjo. Bolezen traja največ dva do tri dni, nakar žival pogine. Zdravila zoper kokešjo kugo ni, če zbolijo več kokoši z zgoraj omenjenimi znaki, je najbolje obrniti se na veterinarja, ki bo ukrenil potrebno.

u— Ravateljstvo IV. moške realne gimnazije v Ljubljani vabi vse člane profesorskega zbora, da se v dneh od 26. do 28. januarja javijo v ravateljstvu pisarni v nujni in važni zadevi, in sicer v dopoldanskih urah. — Ravateljstvo.

u— Stroške za ureditev zaklonišča nosi hišni lastnik; z nasvetom, delom in opremo, pa mora po svojih močeh pomagati vsak stanovalce.

u— Slovenski mladini nujno priporočamo da se nauči knjigovodstva, ki je osnova za vsako gospodarsko udejstvovanje. V bodoče ne bo poklica brez znanja knjigovodstva. Zato naj mladina izkoristi čas, ki ga je danes dovolj na razpolago. Zelo priprava knjiga za samouke je Sicevo knjigovodstvo.

u— Voj. tehn. uradnik Slov. domobranstva Stajer France daruje namesto časopisnega smrtnega oglasa za blagopok. brata Ivana Zimske pomoči 100 lir.

u— Ali že imate letošnje knjige Vodnikov družbe? Dobite jih v družbeni pisarni (Narodna tiskarna) ali v knjigarni Tiskovne zadruge, Seienburgova 3. ozir. v Učiteljski knjigarni. Franciškovska 6. — Priskrbite si takoj Vodnikove knjige, dokler traja še zaloga.

u— Znanje tujih jezikov je tudi Slovencem nujno potrebno. Brez tega ni trgovskega ne kulturnega kontakta z širšim svetom. V knjigarni Tiskovne zadruge dobite knjige za samouke nemškega in italijanskega jezika. Nedavno je izšla tudi za angleški jezik odlična učna knjiga prof. J. Kotnika v dveh delih.

u— Step-ples poučuje Drago Pogačar, solist opernega baleta. Prijave: Muzejska št. 3, pritrilje, levo.

u— Železničarska gospodinjstva sola. Novi kuharski in šivalni tečaji Nab. zadr. usl. drž. žel. se prične 1. februarja. Vse informacije daje vodstvo šole v pisarni Železničarske menze, Pražakova 19, spodaj!

u— Za večerni tečaj risanja, ki se bo prišel 1. februarja in za katerega se že vrši jo tehnične priprave, moramo vedeti številno udeležencev. Zato opozarjamo vse one, ki se se mislijo prijaviti, naj to store čim prej. France Gorše, akad. kipar, Gosposvetska c. 13.

u— Pijte Zikino čajno mešanico z Acitronom.

S štajerskega

Odlikovani za hrabrost. Za junaštvo ponašanja pred sovražnikom sta bila odlikovana deseterik Vincenc Meglič in vojak Alojz Ježar iz mariborske okolice z železnim križcem 2. razreda.

Smrt Spodnještajersca pri Meranu. Kakor poroča »Bozner Tagblatt«, je v okolici Merana umrl 12. t. m. v svoji villi po daljšem bolehanju 77 letni Jakob Zupančič, ki je bil po rodu s Spodnjega Štajerskega. Bil je solastnik velike trgovine s čevlji »Kraft & Co.« v Meranu, posestvo pa je imel v Lani.

V visoki starosti 88 let je v Čmureku umrl dolgoletni zadržni tajnik in hišni posestnik Karel Knödl. Kot podčastnik se je svoj čas udeležil zasedbe Bosne. Potem je bil posojilniški uradnik. V občinskem svetu se je trudil za polepšanje Čmureka in je delal za domačo zadrugi. Pogreba se je udeležilo mnogo ljudi.

O ženski organizaciji v Brezicah poroča »Tagespost«, da zasluži polno priznanje

za božična obdarovanja vojakov, ranjenec in bramborov. Zene in dekleto so neutrudno zbiral obilne prispevke. Posebno pozornost so posvečale ranjenecem v Rimskih toplicah in v Brezicah. Tuli v novem letu bodo izvršile vse naloge, ki se od prave nemške žene zahtevajo.

Smrten padec z vlaka. V mariborski okolici so pred kratkim našli ob progi truplo 21letnega Justina Rednaka iz St. Vida. Imenovan, ki je kazal v svojem vedenju znake duševne omejenosti, je 11. januarja padel iz osebnega vlaka ali pa se mu je pripetila nesreča, ko je hotel zapustiti vagon, v katerem se je vozil.

Nesreče in nezgode. Nogo si je zlomil 32letni instalater Ferdinand Narad iz Maribora. — Pri padcu si je zlomila roko 89letna vrtnarica Marija Markovičeva. — Levo roko si je ranil pri sekanju drv 17letni dminec Jožef Jausnig. — Eksplozija karbidne svetilke je ranila na glavi 41letnega dminarskega pomočnika Jožeta Gorška. — 29letna Alojzija Marholdova iz Radvanja pri Mariboru je padla s koleasa in se ranila na glavi ter si poškodovala oko. 43letna telefonistka Marija Vombenková iz Maribora je padla tako nesrečno, da si je zlomila levo nogo. — S sekro se je ranil na levi nogi 40letni mizar Jožef Leskovar. Vsi navedeni se zdravijo v mariborski bolnišnici.

Z Gorenjskega

Pravosodni minister na Koroskem. V torek je prispel s svojim spremstvom v Celovec pravosodni minister dr. Thierack. Na kolodvoru ga je sprejel vodja deželnega sodišča dr. Forbeck. Po sprejemu pri pokrajinskem vodji je bil na sodišču sestanek vseh uradnih predstavnikov.

Ranjenci povabljeni gostje v kavarni. Nemški listi poročajo, da dobijo ranjenci v nekem celovškem lazaretu vsako soboto povabilo lastnika kavarne pri »Črnem orlu«, da preživi nekaj prijetnih ur v njegovih gostinskih prostorih, kjer jih pogoste s čajem in prigrizkom.

Iz Trsta

Gostovanje berlinskega vojaškega odra v Trstu. V soboto 22. januarja je gostoval v dvorani Politeama Rossetti v Trstu vojaški oder iz Berlina. Uprizorjena je bila tridejanska veselogra L. Lenza »Vitamin Le«. Za ponedeljek 23. januarja je napovedana uprizoritev veselogra »Švedska pošta«. Predstave so namenjene nemški vojski in pripadnikom nemške kolonije v Trstu.

Ženske ne bodo prejemale tobaka. Glavna državna monopolna uprava je odredila, da se s 6. februarjem ukine razdeljevanje tobaka in tobakovih izdelkov osebam ženskega spola. Obenem se z veljavnostjo od 7. februarja na novo ureja razdeljevanje tobaka osebam moškega spola, nad 18 let. ki bodo prejemale po 40 gramov tobaka oz. tobakovih izdelkov.

Mrtvaški zvon Dne 19. januarja so umrli v Trstu: 59letna Pierina Spanger, 67letni Josip Prodan, 61letna Klementina Coten, 95letna Erzlija Pozega, 80letna Pierina Materljan vdova Gočina, 81letna Marija Portuliano, 23letni Dorino Gobi, 89letni Ivan Srebotnjak, 5letni Pavel Bajnat, 87letna Alojzija Ivčič, 25letni Umberto Sarano, 55letna Lucija Pavlica vdova Dušan, 10letni Darji Znebelj in 69letna Asunta Murvar.

Tržaški kipar Herman Fonda je razstavil v dvorani Jerko nekaj svojih najnovejših plastk. V Umetnostni galeriji na Korzu pa je bila odprta razstava tržaškega slikarja Alojzija Spacala.

Pod tramvajem. Težka nesreča se je pripetila pri Sv. Jakobu, 46letna Stefanija Zidarč iz Zveč je hotela izstopiti iz tramvaja. Nesrečnica je padla na tla in prišla pod kolesje prikolpnega voza. Prepeljali so jo v bolnišnico, kjer so ji morali amputirati levo nogo.

Bovčanka okradena v tramvaju. Gospodinja Elizabeta Meliken iz Bovca je prišla na obisk k svojim sorodnikom v Trst. Vstopila je v tramvaj, ki vozi proti Sv. Jakobu. Ko je hotela plačati vozni, ni opazila, da ji je med vožnjo izginila denarnica, v kateri je bilo 1300 lir, osebna izkaznica in železniška vozovnica, veljavna za obratno vožnjo v Bovec.

Iz Gorice

500 komunistov je obležalo na bojišču. V dneh od 15. do 20. januarja je bilo obsežno področje južno od ceste Gorica—Ajdovščina. Nemški oddelki so iznenadili z napadom, ki je bil usmerjen v smeri Trnovskega gozda in Čepovana. Pri vojaški akciji so bili oddelki gozdnih tolovajev, ki so se zbrali na tem področju, razpršeni in potisnjeni v predele Čepovna—Lokve. Sočasno je bilo omejeno področje obkoljeno s severovzhoda. Tolovaji so bili prisiljeni, da se spustijo v borbo. Na bojišču je ob-

vrženo drugo na drugo, da se konflikti duš in srg, idealov in interesov ne vidijo dovolj plastično in si vzajemno stojijo na poti.

Pisatelj je zgostil v okviru treh dejanj preveč življenja in usod, da bi ob skopih izraznih sredstvih, v zares asketskem slogu in jeziku dal gledalcu občutiti polnost tega življenja in njegovo etično dragocnost. Kajti dramatika je prav kakor poetizacija omejitev stvarnosti, nje smotno umetniško oblikovanje v smiselno in odsko učinkovito celoto. Kakor koli pa zahteva drama ekonomijo v stvarini (torej ne preveč in ne premalo), je vendar treba dati v izdelavi posameznih scen toliko, kakor zahteva njih umetniški učinek, ki je in ostaja zadnji odločilni činitelj. Zakaj drama, ki z vsjo svojo problematiko in z vsemi konflikti, ki so v nji, nima neposredno zagrabljivega učinka, ni drama večjega odskočnega pomena. Kaj pomena vse njeno notranje bogastvo, če ni spremenjeno v vsem dostopno dramsko valuto, če te ne prime in do kraja ne prepriča?

Leskovec pa ni samo iskal novega dramskega stila; namenoma je uvedel zelo odmerjen dialog, v katerem se vrste razne pojmovne okrajšave in ki ni vedno govorna realnih, vsakdanjih ljudi, marveč zgostjen izraz stiliziranih dramskih osebnosti ki žive svoje posebno življenje, kakor mnoge dramske osebe pri Pirandellu. Vse to pa samo povečuje težkoče neposrednega sporazumevanja med dramatikom in gledalcem, pa čeprav je za posredovalca še tako imeniten igralec.

Skratka, Leskovec je bil zlasti v »Veri in neveri« na poti, da ustvari na idealistični osnovi primer novega slovenskega dramskega sloga in novega, ekspresionističnega zamovanja dialoga. Podobno je skušal ustvariti — z drugega zornega kota

ležalo nad 500 mrtvih. Zajete so bile velike količine orožja in vojnega materiala. Nemški oddelki so mirno čakali na koncentracijo tolovajskih sil in so spremljali vse njihove pokrete. V odločilnem trenutku pa so bili z velikim uspehom napadeni.

Oče in sin ustreljena. V St. Petru pri Gorici sta bila pred kratkim ustreljena Guido del Vecchio, bivši predsednik šempetrskega fašija in njegov 18letni sin. Napadena sta bila s samokresom in ročnimi granatami. Stari del Vecchio je bil na mestu mrtve, sinu pa se je posrečilo dospeti v stanovanje, kjer pa je kmalu izdihnil v mlaki krvi. Storiteli so pobeželi, zdi se pa, da je bil zločin izvršen zaradi maščevalnosti.

Prekrški proti policijski uri. V zadnjem času se tudi v Gorici množijo primeri, da ljudje preko dovoljenega časa, to je čez 9. uro zvečer, ostajajo na ulicah. V zadnjem času je bilo zaradi tega prijetih več meščanov, ki bodo morali plačati predpisane globe.

Beleznica

KOLEDAR

Torek, 25. januarja: Spr. Pavla.

DANASNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Ložnivi kljukec.

Kino Sloga: Bolha v ušesu.

Kino Union: Melodija velemesta.

DEZURNE LEKARNE

Daneš: Dr. Kmet, Ciril-Metodova 43, Trnkoczy ded., Mestni trg 4, Ustar, Še-lenburgova ulica 7.

ZATEMNITEV

je strogo obvezna od 17.30 do 6. ure!

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

DRAMA

Torek, 25. jan., ob 16.30: Robinson ne sme umreti. Red Torek. Sreda, 26. jan., ob 16.30: Vera in nevera. Red Sreda.

Forster: »Robinson ne sme umreti«.

Igra v treh dejanjih, osmih slikah. Igrali bodo: Gregorin, VI. Skrbinešek, Drenovec, Rakarjeva, Levarjeva, Bitenc, Verdonik, Milčinski, Starič, Siardova, Gorinsk, Kraljeva, Nakerst, Nabločka, Kosič, Brez-gar, Rastresen, Pfeifer. — Par pivec in gostov pri »Rumeni papigi«. — Dejanje se vrši v Londonu okrog l. 1730. — Režiser: prof. Šest.

Leskovčeva igra: »Vera in nevera« je delo svojeke stilistične oblike, ki je posebno jasno izražena v jeziku in igri. Režiser in igralec morata dati tisto odrsko obliko in tisti zvok, da postane v izgovorjeni besedi duhovna posoda za vse one, kar je v knjigi za besedami in med vrsticami.

OPERA

Torek, 25. jan., ob 16: Mrtve oči. Red B. Sreda, 26. jan., ob 16: Traviata. Izven. Četrtek, 27. jan., ob 16: Prodana nevesta. Red Četrtek.

Opera bo ponovila letos mladinsko opo-reto J. Gregorica »Princeska in zmaja«. Delo bo nekoliko predelano, da bo njegova vsebina živahnješa in otrokom bolj razumljiva. Prijubljenost tega dela pri mladini je upravičena, v njem nastopajo živah-ji, ki jih mladina tako ljubi: zajčki, veverice, lisica, mačka, petelinček, volk, medved in troglavci, zmaj, nesrečna kraljčina, kralj, hudobni cigan, pogumni Joško in njegova sestra Anica, šegavi dvorni norček, vile in sedem palčkov, katerih koracnica je otrokom dobro znana. Prva letošnja predstava bo predvdoma v nedeljo, dne 30. t. m. ob 10.30 dop.

Oddajniška skupina Jadransko Primorje RADIO LJUBLJANA

TOREK, 25. JANUARJA

7.00—7.10: Poročila v nemščini. 7.10—8.00: Jutranji pozdrav; vmes od 7.30 do 7.40 poročila v slovenščini. 12.00—12.30: Opoldanski koncert. 12.30—12.45: Poročila v nemščini in slovenščini. 12.45—14.00: Koncert za razvedrilo; igra Radijski orkester, vodi dirigent prof. Albert Dermelj. 14.00—14.10: Poročila v nemščini. 14.10—15.00: Za vsakega nekaj. 17.00—17.15:

